

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

LV

Atzinums 01/2024

(saskaņā ar LESD 322. panta 1. punktu)

par priekšlikumu Eiropas
Parlamenta un Padomes regulai, ar
ko izveido Rietumbalkānu reformu
un izaugsmes mehānismu
[Starpiestāžu lieta 2023/0397(COD),
2023. gada 8. novembris]

Saturs

	Punkts
Ievads	01–09
Konteksts	01–03
Šā atzinuma tvērums un ierobežojumi	04–09
Tvērums	04–07
Ierobežojumi	08–09
Konkrēti komentāri	10–56
Paskaidrojuma raksts	10–11
Rietumbalkānu valstu vajadzību novērtējums	10–11
I nodaļa. Vispārīgi noteikumi	12–19
Mehānisma mērķi	12–14
Atbalsta priekšnosacījumi	15–19
II nodaļa. Finansēšana un īstenošana	20–29
Palielinājums ES budžetā	22–23
Līdzekļu piešķiršana	24–28
Atkāpes no Finanšu regulas un <i>NDICI</i> regulas	29
III nodaļa. Reformu programmas	30–45
Reformu programmas, kas jāiesniedz Rietumbalkānu valstīm	30–36
Priekšfinansējums	37
Īpaši izdevīgi aizdevumi	38–42
Rietumbalkānu ieguldījumu sistēma	43–45
IV nodaļa. Savienības finanšu interešu aizsardzība	46–52
ERP revīzijas tiesības	46–49
Valstu iekšējās kontroles sistēmas un valstu revīzijas iestādes	50–52
V nodaļa. Uzraudzība, ziņošana un izvērtēšana	53
VI nodaļa. Nobeiguma noteikumi	54
Tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskats	55–56
Noslēguma piezīmes	57–60

Pielikumi

I pielikums. ERP iepriekšējie ziņojumi un atzinumi, kas ņemti vērā šajā atzinumā

II pielikums. Priekšlikuma un *IPA III* regulas mērķu salīdzinājums

III pielikums. Nolīgumi, kas jānoslēdz pēc tam, kad būs stājusies spēkā Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisma regula

IV pielikums. Atkāpes no Finanšu regulas un *NDICI* regulas

V pielikums. Apkopojums par Rietumbalkānu valstu sagatavotību finanšu kontroles jomā

Ievads

Konteksts

01 Kopš 21. gadsimta sākuma sešas Rietumbalkānu valstis – Albānija, Bosnija un Hercegovina, Kosova¹, Melnkalne, Ziemeļmaķedonija un Serbija – ir vēlējušās pievienoties ES. Viena no prasībām, kas jāizpilda, lai pievienotos ES, ir funkcionējoša tirgus ekonomika. Tomēr Rietumbalkānu ekonomiskā konverģence ar ES jau daudzus gadus tiek uzskatīta par nepietiekamu². Paplašināšanās procesa ietvaros ES ir finansiāli atbalstījusi Rietumbalkānu valstu sociālekonomisko attīstību. Šis atbalsts papildina citus palīdzības veidus, kas veicina būtiskas reformas saistībā ar ES vērtībām un saskaņošanu ar ES tiesību aktu *acquis*. Daudz gadu finanšu shēmā (DFS) 2021.–2027. gadam Eiropas Savienība Pirmspievienšanās palīdzības instrumenta (*IPA III*) ietvaros pirmspievienšanās valstīm dara pieejamus vairāk nekā 14 miljardus EUR (tostarp atbalstu Turcijai).

02 Komisija 2023. gada 8. novembrī ierosināja izveidot **Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu** (“priekšlikums”)³ kā reģiona jaunā izaugsmes plāna elementu⁴. Šis Mehānisms sniegtu papildu atbalstu līdz **6 miljardiem EUR** sešām Rietumbalkānu valstīm laikposmā no 2024. līdz 2027. gadam. Jaunais izaugsmes plāns balstās uz ekonomikas prioritātēm, kas noteiktas 2020. gadā iesniegtajā ekonomikas un investīciju plānā, un sniedz tām papildu stimulu⁵.

03 Ierosinātā Mehānisma mērķis ir “paātrināt reģionālo ekonomisko integrāciju, pakāpenisku integrāciju Savienības vienotajā tirgū, Rietumbalkānu ekonomiku sociālekonomisko konverģenci un saskaņošanu ar Savienības tiesību aktiem, noteikumiem, standartiem, politiku un praksi ceļā uz iestāšanos Savienībā”⁶.

¹ Šis apzīmējums (izmantots visā atzinumā) nemaina statusa būtību un atbilst ANO Drošības padomes Rezolūcijai Nr. 1244/1999 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovav neatkarības deklarāciju.

² COM(2023) 690, 2023. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku, 8.11.2023., 11. lpp.

³ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu, COM(2023) 692, 8.11.2023.

⁴ Jauns izaugsmes plāns Rietumbalkāniem, COM(2023) 691, 8.11.2023.

⁵ Ekonomikas un investīciju plāns Rietumbalkāniem, COM(2020) 641, 6.10.2020.

⁶ Priekšlikums, 9. apsvērums.

Paredzams, ka Mehānisms sāks darboties 2024. gadā atkarībā no likumdošanas procedūras iznākuma.

Šā atzinuma tvērums un ierobežojumi

Tvērums

04 Komisija 2023. gada 8. novembrī publicēja priekšlikumu par Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisma izveidi. Priekšlikuma juridiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienības darbību 212. pants un 322. panta 1. punkts, kas nozīmē, ka likumdošanas procesā ir jāapspriežas ar Eiropas Revīzijas palātu (ERP). Padome 2023. gada 20. decembrī iesniedza oficiālu lūgumu sniegt ERP atzinumu un aicināja ERP sniegt atzinumu vēlākais līdz 2024. gada 9. februārim. Eiropas Parlaments 2024. gada 25. janvārī iesniedza oficiālu lūgumu sniegt atzinumu. Ar šo atzinumu tiek izpildīta prasība par apspriešanos.

05 Komisija 2023. gada jūnijā nāca klajā ar paziņojumu par daudzgadu finanšu shēmas 2021.–2027. gadam vidusposma pārskatīšanu⁷ un priekšlikumu grozīt DFS regulu⁸. Priekšlikumā cita starpā tika ierosināts palielināt pieejamo finansējumu DFS 6. izdevumu kategorijā “Kaimiņattiecības un pasaule”. Mēs atsaucamies uz šiem Komisijas dokumentiem, ja to uzskatām par lietderīgu.

06 Šā atzinuma pamatā ir tiesību akta priekšlikuma par Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisma izveidi caurskatīšana un saistītie dokumenti, piemēram, paskaidrojuma raksts un tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskats. Mēs apspriedāmies ar Komisijas Kaimiņattiecību politikas un paplašināšanās sarunu ģenerāldirektorātu (NEAR ĢD) un Budžeta ģenerāldirektorātu (BUDG ĢD). Caurskatīšanu papildinājām, analizējot pētījumus no tādiem avotiem kā Eiropas Parlamenta Pētniecības dienests. Šajā atzinumā ņemti vērā vairāki ERP iepriekšējie īpašie ziņojumi un atzinumi par ES paplašināšanās procesu un finansiālo palīdzību trešām valstīm (sk. [I pielikumu](#)).

⁷ Komisijas paziņojums “Daudzgadu finanšu shēmas 2021.–2027. gadam vidusposma pārskatīšana”, COM(2023) 336, 20.6.2023.

⁸ Priekšlikums Padomes regulai, ar kuru groza daudzgadu finanšu shēmu, COM(2023) 337, 20.6.2023.

07 Atzinumā paužam mūsu viedokli par tiesību akta priekšlikumu un sniedzam ieguldījumu likumdošanas procedūrā ar ierosinājumiem par to, kā precizēt atsevišķas priekšlikuma daļas, lai uzlabotu ES līdzekļu finanšu pārvaldību⁹.

Ierobežojumi

08 Komisija ierosināja izveidot Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu, nesagatavojot ietekmes novērtējumu, un paskaidrojuma rakstā norādīja, ka tas ir saistīts ar “priekšlikuma politisko steidzamību”¹⁰. Tas ierobežoja mūsu iespējas sniegt pilnībā informētu atzinumu.

09 Komisija “trīs mēnešu laikā pēc iniciatīvas pieņemšanas” plānoja publicēt analītisku dokumentu, “kurā izklāstīti pierādījumi, uz kuriem balstīts priekšlikums”¹¹, tātad līdz 2024. gada 8. februārim. Tomēr, kad ERP pieņēma šo atzinumu 2024. gada 30. janvārī, Komisija dokumentu vēl nebija publicējusi. Tas nozīmē, ka mūsu atzinumā to nebija iespējams ņemt vērā.

⁹ Atzinumi, kas iekļauti dokumentā “Mūsu metodikas vadlīnijas”, 24. un 25. lpp.

¹⁰ Priekšlikuma paskaidrojuma raksts, 5. lpp.

¹¹ Turpat, 5. lpp.

Konkrēti komentāri

Paskaidrojuma raksts

Rietumbalkānu valstu vajadzību novērtējums

10 Komisija iesniedza priekšlikumu par Mehānisma izveidi kopā ar paziņojumu par jaunu izaugsmes plānu Rietumbalkāniem. Šajā paziņojumā Komisija uzsvēra, ka Rietumbalkānu valstu ekonomiskā konverģence ar ES ir uzskatīta par “neapmierinošu”¹², bet citviet to raksturoja kā “nepietiekamu”¹³. Rietumbalkānu valstu IKP uz iedzīvotāju svārstās robežās no 30 % līdz 50 % no ES vidējā rādītāja. Jaunā izaugsmes plāna mērķis ir “ievērojami paātrināt paplašināšanās procesu un [Rietumbalkānu valstu] ekonomikas izaugsmi”¹⁴. To veido četri pīlāri:

- 1) ekonomiskās integrācijas ar ES vienoto tirgu veicināšana;
- 2) ekonomiskās integrācijas veicināšana Rietumbalkānos, izmantojot kopējo reģionālo tirgu – ekonomikas iniciatīvu, par kuru 2020. gadā vienojās sešas Rietumbalkānu valstis;
- 3) fundamentālo reformu paātrināšana;
- 4) finansiālās palīdzības palielināšana, izmantojot Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu.

11 Jaunais izaugsmes plāns balstās uz ekonomikas prioritātēm, kas noteiktas 2020. gadā iesniegtajā ekonomikas un investīciju plānā, un sniedz tām papildu stimulu¹⁵. Komisija uzskata, ka Mehānisms ir plāna “centrālais elements”¹⁶. Komisijas paziņojumā par izaugsmes plānu ir paskaidrots, kāpēc ir jāuzlabo Rietumbalkānu valstu ekonomiskā konverģence ar ES. Tajā arī uzsvērti dažādi ieguvumi, ko reģionā sniegtu izaugsmes plānā paredzētie pasākumi un ierosinātais Mehānisms. Tomēr, tā kā netika veikts ietekmes novērtējums vai sagatavots analītisks dokuments (sk. **08**. un

¹² Jauns izaugsmes plāns Rietumbalkāniem, COM(2023) 691, 1. lpp.

¹³ Priekšlikuma paskaidrojuma raksts, 1. lpp.

¹⁴ Jauns izaugsmes plāns Rietumbalkāniem, COM(2023) 691, 1. lpp.

¹⁵ Ekonomikas un investīciju plāns Rietumbalkāniem, COM(2020) 641.

¹⁶ Priekšlikuma paskaidrojuma raksts, 1. lpp.

09. punktu), mēs nevarējām novērtēt, cik lielā mērā paredzētais 6 miljardu EUR atbalsts no Mehānisma palīdzēs sasniegt Mehānisma galvenos mērķus – paātrināt Rietumbalkānu valstu ekonomisko integrāciju un konvergenci ar ES.

I nodaļa. Vispārīgi noteikumi

Mehānisma mērķi

12 Vispārīgie mērķi 3. panta 1. punktā ir:

- a) paātrināt reģionālo ekonomisko integrāciju un pakāpenisku integrāciju ES vienotajā tirgū;
- b) paātrināt labuma guvēju ekonomisku sociālekonomisko konvergenci ar ES;
- c) paātrināt saskaņošanu ar ES vērtībām, tiesību aktiem, noteikumiem, standartiem, politiku un praksi, saņēmējiem gatavojoties iestāties ES.

13 Konkrētie mērķi 3. panta 2. punktā lielā mērā atbilst vairākiem *IPA III* definētajiem mērķiem¹⁷. *II pielikumā* sniegtais mērķu salīdzinājums arī liecina, ka Mehānismā lielāks uzsvars tiek likts uz Rietumbalkānu valstu ekonomikas reformām, reģionālo ekonomisko integrāciju un pakāpenisku integrāciju ES vienotajā tirgū¹⁸.

14 Priekšlikums par Mehānisma izveidi paredz, ka daudzi svarīgi aspekti ir jādefinē kā daļa no turpmākiem nolīgumiem, t. i., mehānisma nolīgumā, reformu programmās un aizdevuma līgumos, kas tiks noslēgti tikai pēc ierosinātās regulas stāšanās spēkā. Piemēram, tikai reformu programmās, kas jāizstrādā Rietumbalkānu valstu valdībām (sk. 30.–36. punktu), tiks izklāstīti sīki izstrādāti pasākumi iepriekš minēto konkrēto mērķu īstenošanai¹⁹. *III pielikumā* ir apkopoti dažādi nolīgumi, kas jānoslēdz.

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes [Regula \(ES\) 2021/1529](#) (2021. gada 15. septembris), ar ko izveido Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu.

¹⁸ Kā noteikts 3. panta 2. punkta a), b), c) un d) apakšpunktā.

¹⁹ Priekšlikums, 11. panta 2. punkts un 13. panta 1. punkts.

Atbalsta priekšnosacījumi

15 5. pantā ir definēti divi priekšnosacījumu kopumi, kas valstīm jāievēro, lai tās būtu tiesīgas saņemt finansējumu:

- a) Rietumbalkānu valstis “turpina izmantot un uzturēt iedarbīgus demokrātiskos mehānismus, tai skaitā daudzpartiju parlamentāro sistēmu, un ievērot un uzturēt tiesiskumu un garantē, ka tiek ievērotas visas saistības cilvēktiesību jomā, tai skaitā pie minoritātēm piederīgo personu tiesības”;
- b) Kosova un Serbija “konstruktīvi iesaistās savu attiecību normalizēšanā”.

16 Pirmais priekšnosacījums ir saistīts ar valstu progresu paplašināšanās procesa “pamatjautājumu” jomā²⁰. Šis noteikums atbilst līdzīgiem noteikumiem attiecībā uz citiem ārējās darbības instrumentiem. Tas ir attiecināmības kritērijs, kas saņēmējvalstīm ir jāizpilda, lai saņemtu finansējumu no Mehānisma. Komisija uzskata, ka Rietumbalkānu valstis izpilda šos vispārīgos principus.

17 Komisija uzrauga progresu virzībā uz šiem “pamatjautājumiem” un savā jaunākajā paziņojumā par ES paplašināšanos atzīmēja, ka “vairākās paplašināšanās valstīs ir panākts zināms progress” pamattiesību jomā. Tā arī norādīja, ka “ir turpinājušās dažas negatīvas tendences, proti, joprojām dominē ar dzimumu saistīta vardarbība, savukārt mediju brīvību joprojām kavē politiskās un ekonomiskās intereses, kas vājina kontroli pār valsts iestādēm, paver iespējas ārvalstu iejaukšanās gadījumiem un apdraud komunikāciju par ES”²¹. Turklāt jaunākie ziņojumi par paplašināšanos attiecībā uz Rietumbalkānu valstīm²² liecina, ka to gatavība “tiesu iestāžu un pamattiesību” jomā bija atšķirīga – no “zināma sagatavotības līmeņa” līdz “mērenai sagatavotībai” ES tiesību aktu *acquis* piemērošanai šajā jomā.

18 Otrais priekšnosacījums paredz iesaistīšanos, lai pilnībā īstenotu 2023. gada februāra nolīgumu par virzību uz Kosovas un Serbijas attiecību normalizēšanu un tā īstenošanas pielikumu. Tomēr Padome nesen paziņoja, ka tā “nožēlo, ka abas puses neīsteno šo nolīgumu”²³ un citas iepriekšējās saistības, kas arī minētas priekšlikuma 5. panta 1. punktā. Tas norāda uz vienu no izaicinājumiem, ar ko Mehānisms saskarsies.

²⁰ Kā tas definēts 3. panta 2. punkta i) apakšpunktā.

²¹ 2023. gada paziņojums par ES paplašināšanās politiku, COM(2023) 690, 9. lpp.

²² Komisijas paziņojumu preseī par 2023. gada paplašināšanās paketi.

²³ Padomes secinājumi par paplašināšanos, atsauces Nr. 16707/23, 12.12.2023., 37. punkts.

19 Ir svarīgi, lai Komisija turpinātu uzraudzīt abu priekšnosacījumu izpildi ikgadējos paplašināšanās ziņojumos, kā paredzēts priekšlikuma 5. panta 2. punktā. Ja valsts pārkāpj nosacījumus, Komisija var nolemt ieturēt līdzekļus. Tomēr, lai šo noteikumu precizētu, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** šāds 5. panta 2. punkta pēdējā teikuma formulējums: “Komisija var pieņemt lēmumu, kurā secināts, ka daži no šiem priekšnosacījumiem nav izpildīti, un, ~~jo īpaši,~~ **šādos gadījumos tai vajadzētu** aizturēt (..) līdzekļu izmaksāšanu (..)”.

II nodaļa. Finansēšana un īstenošana

20 Maksimālie līdzekļi, kas paredzēti Mehānismam, ir 6 miljardi EUR 2024.–2027. gada periodam. Mehānisma finansēšana paredzēta šādi:

- a) 2 miljardi EUR neatmaksājama atbalsta veidā (dotācijas, uzkrājumi aizdevumu segšanai un administratīvais atbalsts) DFS 6. izdevumu kategorijā “Kaimiņattiecības un pasaule” 2021.–2027. gada DFS pārskatīšanas ietvaros²⁴;
- b) 4 miljardi EUR ļoti izdevīgu aizdevumu veidā, kurus finansē ar aizņēmumu operācijām finanšu tirgos (sk. **38.–42.** punktu).

21 Ņemot vērā to, ka pašreizējā DFS Eiropas Savienība pirmspievienšanās valstīm (tostarp Turcijai) jau ir darījusi pieejamus vairāk nekā 14 miljardus EUR *IPA III* ietvaros, summas, kas jānodrošina, izmantojot Mehānismu, veido ievērojamu Rietumbalkānu valstīm paredzētā finansējuma palielinājumu. Tas saskaņā ar aplēsēm atbilst vairāk nekā 40 % lielam tā atbalsta palielinājumam, kas darīts pieejams 2021.–2027. gada finansēšanas periodā.

Palielinājums ES budžetā

22 Lai Mehānisma ietvaros finansētu neatmaksājamu atbalstu 2 miljardu EUR apmērā, Komisija ierosināja palielināt DFS 6. izdevumu kategoriju. Šis palielinājums izriet no DFS vidusposma pārskatīšanas, kurā DFS 6. izdevumu kategorijas maksimālais apjoms tiktu palielināts par 10,5 miljardiem EUR (pašreizējās cenās)²⁵.

²⁴ Priekšlikums Padomes regulai, ar ko groza daudzgadu finanšu shēmu, [COM\(2023\) 337](#), 1. panta 5. punkts un I pielikums.

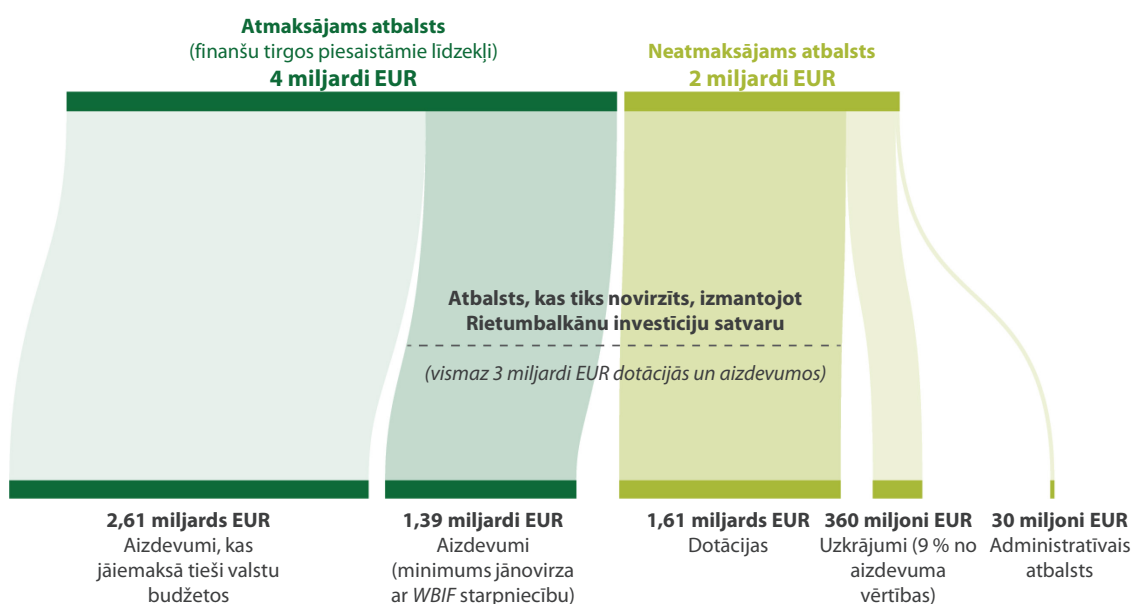
²⁵ Paziņojums par DFS 2021.–2027. gadam vidusposma pārskatīšanu, 6. lpp.

23 Komisija izvēlējās izveidot atsevišķu Mehānismu, nevis palielināt finansējumu esošā *IPA III* instrumenta ietvaros. Komisija pamatoja šo izvēli, uzsverot atšķirības no *IPA III*, piemēram, to, ka instrumenta izmantošana ir balstīta uz sniegumu, tostarp tiek piemēroti *ex ante* nosacījumi, lai noteiktu piekļuvi finansējumam, un divas trešdaļas no Mehānisma novirza aizdevumiem. Komisija arī uzsvēra, ka *IPA III* ietvaros līdzekļus nav iespējams pārvietot²⁶.

Līdzekļu piešķiršana

24 6. pants paredz līdzekļu piešķiršanu, kopumā iedalot divas trešdaļas aizdevumiem un vienu trešdaļu neatmaksājamam atbalstam (kas ietver dotācijas, uzkrājumus aizdevumiem un citus atbalsta veidus, kā arī administratīvo palīdzību) (sk. [1. attēlu](#)).

1. attēls. Mehānisma budžets

Avots: ERP, pamatojoties uz tiesību akta priekšlikumu par Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisma izveidi.

25 Vismaz 50 % no paredzētajiem 6 miljardiem EUR ir jānovirza caur [Rietumbalkānu investīciju satvaru \(WBIF\)](#)²⁷. *WBIF* ir īpaša starptautiska investīciju platforma, ko veido Komisija, starptautiskas finanšu iestādes, divpusējās ES dalībvalstu attīstības bankas un divpusēji līdzekļu devēji (sk. [43.–45.](#) punktu).

²⁶ Tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskats, 1.5.5. punkts.

²⁷ Priekšlikums, 6. panta 5. punkts.

26 Saskaņā ar priekšlikuma 6. panta 4. punktu Komisija noteiktu katrai saņēmējvalstij pieejamās summas, izmantojot īsu formulu, kas izklāstīta priekšlikuma pielikumā, proti, tikt apvienots saņēmējvalsts iedzīvotāju skaits un tās IKP uz vienu iedzīvotāju²⁸.

Atbalsts Mehānisma ietvaros saņēmējvalstīm tiks sniegts kā “ar izmaksām nesaistīts finansējums”, kā tas izklāstīts [Finanšu regulas](#) 125. panta 1. punkta a) apakšpunktā.

27 Mehānisms neaizstās atbalstu, kas tiek sniegts Rietumbalkānu valstīm saskaņā ar *IPA III*. Gluži pretēji, Mehānisms ir paredzēts, lai papildinātu citus ES palīdzības veidus, piemēram, divpusējās un reģionālās *IPA* programmas, kā arī pārrobežu programmas, ko līdzfinansē no Eiropas Reģionālās attīstības fonda²⁹. Tomēr, ņemot vērā to, ka vairāki ierosinātā Mehānisma mērķi ir līdzīgi *IPA III* mērķiem (sk. **13.** punktu un [II pielikumu](#)), ir būtiski, lai Komisija pievērstu īpašu uzmanību palīdzības koordinēšanai, kā izklāstīts priekšlikuma 4. panta 3. punktā.

28 Priekšlikuma 9. panta 3. punktā kā priekšnoteikums līdzekļu piešķiršanai ir noteikts, ka Komisijai un katrai Rietumbalkānu valstij ir jānoslēdz mehānisma nolīgumi un aizdevuma līgumi. Šie līgumi un nolīgumi būs juridiski saistoši un noteiks sīki izstrādātus pienākumus saņēmējvalstīm. 9. panta 4. punktā ir paredzēts pienākums aizsargāt ES finanšu intereses ar šo nolīgumu un līgumu starpniecību. 9. panta 5. punkta g) apakšpunkts reglamentē piekļuvi datiem un dokumentācijai saskaņā ar mehānisma nolīgumu. Tomēr šis noteikums būtu skaidrāks, ja Eiropas Revīzijas palāta tikt minēta līdzās Komisijai un Eiropas Birojam krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) (sk. **47.** punktu).

Atkāpes no Finanšu regulas un *NDICI* regulas

29 Visā priekšlikumā ir ietvertas septiņas atkāpes no Finanšu regulas un viena atkāpe no Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumenta “Eiropa pasaulē” (*NDICI* regula). Lielākā daļa atkāpju Mehānismam nodrošina elastību, kas nepieciešama, lai izmantotu neizlietotos līdzekļus citā gadā, un iespēju daļu aizdevumu novirzīt ar *WBIF* starpniecību. Mēs esam uzskaitījuši atkāpes [IV pielikumā](#).

²⁸ Priekšlikums regulai, ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu, [COM\(2023\) 692](#), pielikums.

²⁹ [Regula \(ES\) 2021/1059](#) par īpašiem noteikumiem attiecībā uz Eiropas teritoriālās sadarbības mērķi (*Interreg*), kas saņem atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda un ārējās finansēšanas instrumentiem.

III nodaļa. Reformu programmas

Reformu programmas, kas jāiesniedz Rietumbalkānu valstīm

30 Lai saņemtu finansējumu, Rietumbalkānu valstu valdībām ir jāizstrādā reformu programmas, kurās “izklāstīs galvenos pasākumus, ko labuma guvējs plāno veikt 2024.–2027. gadā, lai paātrinātu sociālekonomisko konvergenci ar ES”³⁰. Reformu programma “būs visaptverošs satvars šā mehānisma mērķu sasniegšanai”³¹.

31 Reformu programmās būs jāiekļauj maksājumu nosacījumu kopums saistībā ar plānotajām reformām³². Komisija izvērtēs reformu programmas un tās apstiprinās ar Komisijas īstenošanas lēmumu³³. Šī reformu programmu izstrādes procedūra noteikti palielina valstu atbildību. Tomēr tā arī Rietumbalkānu valstu valdībām sniedz ievērojamu rīcības brīvību izmaksas nosacījumu izstrādē. Pirms saņēmējvalstis iesniedz reformu programmas, praksē par tām notiek apspriešanās process ar Komisiju. Tomēr ir svarīgi atzīmēt, ka priekšlikums skaidri neļauj Komisijai pieprasīt, lai valdības pārskatītu un/vai grozītu reformu programmu projektus. Ņemot vērā turpmāk aprakstītos riskus, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja grozīt 14. pantu tā, lai Komisija varētu ne tikai *sniegt apsvērumus* par reformu programmām, bet arī pieprasīt Rietumbalkānu valstu valdībām tās attiecīgi *pārskatīt un/vai grozīt*. Šāda pārskatīšana būtu saskaņota ar to pārrobežu programmu apstiprināšanas procesu, kurās Rietumbalkānu valstis piedalās³⁴.

32 Pastāv risks, ka izmaksas nosacījumi, kas jānosaka reformu programmās, varētu nebūt pietiekami vērienīgi un ka pakārtotie rādītāji varētu nebūt pietiekami skaidri un izmērāmi. Mūsu īpašajā ziņojumā par tiesiskumu³⁵ 2022. gadā tika secināts, ka ES darbībām ir bijusi ierobežota vispārējā ietekme uz fundamentālu tiesiskuma reformu sekmēšanu, bet tās ir būtisks ES paplašināšanās procesa priekšnosacījums. Mēs ieteicām Komisijai noteikt stratēģiskos mērķrādītājus katrai paplašināšanās

³⁰ Priekšlikuma paskaidrojuma raksts, 2. lpp.

³¹ Priekšlikums, 24. apsvērums.

³² Priekšlikums, 12. panta 1. punkts.

³³ Priekšlikums, 14. un 15. pants.

³⁴ [Regula \(ES\) 2021/1059](#) par īpašiem noteikumiem attiecībā uz Eiropas teritoriālās sadarbības mērķi (*Interreg*), kas saņem atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda un ārējās finansēšanas instrumentiem, 18. panta 3. un 4. punkts.

³⁵ [Īpašais ziņojums 01/2022](#) “ES atbalsts tiesiskumam Rietumbalkānos: neraugoties uz centieniem, pamatproblēmas saglabājas”.

procesā iesaistītajai valstij, izstrādājot galīgos ietekmes rādītājus un saistītos atskaites punktus attiecībā uz fundamentālām reformām³⁶. Šā iemesla dēļ Komisijai vajadzētu būt iespējai pieprasīt valstīm pārskatīt vai grozīt izmaksas nosacījumus un attiecīgā gadījumā iekļaut šādus rādītājus reformu programmās.

33 Cits apsvērums, kas izrietēja no mūsu iepriekšējiem īpašajiem ziņojumiem, bija tāds, ka bija grūti panākt reformu ilgspēju, jo īpaši, ņemot vērā Rietumbalkānu valstu vājās administratīvās spējas³⁷. No priekšlikuma nav skaidrs, kā Komisija plāno nodrošināt šā ilgspējas riska mazināšanu. Priekšlikums paredz tikai to, ka pasākumi, kurus labuma guvējs ir apmierinoši izpildījis, “nav atcelti”³⁸. Fundamentālu reformu gadījumā ilgspējai ir lielāka nozīme, jo tā ir arī priekšnosacījums atbalsta piešķiršanai Mehānisma ietvaros saskaņā ar priekšlikuma 5. panta 1. punktu (sk. **15.–19.** punktu).

34 Maksājumu pieprasījumi, kas saņēmējvalstīm jāiesniedz divas reizes gadā, ir paredzēti, lai Komisija varētu pārbaudīt, vai ir izpildīti attiecīgie nosacījumi, pirms tā izmaksā līdzekļus. Ja Komisija uzskata, ka reformu progress nav apmierinošs, tā var ieturēt attiecīgās summas, līdz saņēmējvalsts būs izpildījusi vajadzīgos nosacījumus³⁹. Būtiski ir tas, ka gadījumā, ja saņēmējvalsts nav veikusi vajadzīgos pasākumus 12 mēnešu laikā pēc sākotnējā negatīvā novērtējuma (vai 24 mēnešu laikā pirmajā īstenošanas gadā), Komisija samazina kopējo atbalstu proporcionāli tai daļai, kas atbilst attiecīgajiem maksājuma nosacījumiem (tostarp daļai, kas jānovirza caur *WBIF*)⁴⁰.

³⁶ [Īpašais ziņojums 01/2022](#), 1. ieteikums. Stiprināt mehānismu tiesiskuma reformu veicināšanai paplašināšanās procesā.

³⁷ [Īpašais ziņojums 01/2022](#), 32. punkts, un [Īpašais ziņojums 21/2016](#) par ES pirmspievienošānās palīdzību administratīvās spējas stiprināšanai Rietumbalkānos.

³⁸ Priekšlikums, 21. panta 2. punkts.

³⁹ Priekšlikums, 21. panta 4. punkts.

⁴⁰ Priekšlikums, 21. panta 5. punkts.

35 Mēs atzinīgi vērtējam to, ka Komisija ir palielinājusi nosacījumu izmantošanu attiecībā uz finansējumu no Mehānisma. Šī jaunā pieeja atbilst mūsu iepriekšējam ieteikumam, kurā aicinājām Komisiju stiprināt mehānismu reformu veicināšanai paplašināšanās procesā⁴¹. Saskaņā ar priekšlikumu, ja valsts neizpilda maksājuma nosacījumus, Komisija var pārdalīt daļu vai visu finansējumu citām saņēmējvalstīm⁴². Tas rada vēl spēcīgāku stimulu Rietumbalkānu valstīm iesaistīties reformās. Tomēr nav skaidrs, ko nozīmē nosacījumu “apmierinoša izpilde” (21. panta 2. punkts). Nav skaidrs arī nosacījums “visas līdzekļu summa vai to daļas” izmaksāšanai⁴³. Tādējādi **Komisijai būtu jāapsver** iekšēju norādījumu izstrāde, lai novērtētu reformu programmās paredzēto maksājumu nosacījumu apmierinošu izpildi. Norādījumos būtu jāapraksta arī iepriekš izpildītu nosacījumu iespējama atcelšana.

36 Visbeidzot, Komisija var samazināt izmaksājamo atbalstu, ja ir konstatēti gadījumi vai nopietnas bažas saistībā ar pārkāpumiem, krāpšanu, korupciju un interešu konfliktiem, ko saņēmējvalsts nav novērsusi⁴⁴. Komisija šo lēmumu var balstīt arī uz OLAF sniegto informāciju. Tomēr Eiropas Revīzijas palātas ziņojumi šajā kontekstā nav minēti. Tāpēc **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja 21. panta 7. punkta beigās skaidri minēt Eiropas Revīzijas palātas ziņojumus.

Priekšfinansējums

37 Pēc reformu programmas iesniegšanas Rietumbalkānu valstis var pieprasīt priekšfinansējuma izmaksāšanu⁴⁵. Ievērojot īpašus nosacījumus, kas izklāstīti 20. pantā, tās var saņemt priekšfinansējumu līdz 7 % apmērā no kopējā atbalsta, ko tām paredzēts piešķirt no Mehānisma. Tas varētu veidot līdz 390 miljoniem EUR priekšfinansējuma veidā.

⁴¹ Īpašais ziņojums 01/2022, 3. ieteikums “Pastiprināt nosacījumu izmantošanu IPA III īstenošanā”.

⁴² Priekšlikums, 21. panta 8. punkts un 19. un 39. apsvērums.

⁴³ Priekšlikums, 12. panta 1. punkts.

⁴⁴ Priekšlikums, 21. panta 7. punkts.

⁴⁵ Priekšlikums, 20. pants.

Īpaši izdevīgi aizdevumi

38 Paredzēts, ka ierosinātais Mehānisms Rietumbalkānu valstīm piešķirs aizdevumus 4 miljardu EUR apmērā. Komisija finansēs aizdevumus, aizņemoties nepieciešamos līdzekļus kapitāla tirgos vai no finanšu iestādēm, vienlaikus piemērojot *diversificēto finansēšanas stratēģiju*, ko ES izveidoja 2022. gadā kā vispārēju aizņemšanās metodi⁴⁶. Aizdevumi tiktu izsniegti ar ļoti izdevīgiem noteikumiem uz maksimums 40 gadiem, un pamatsummas atmaksu sāktu ne ātrāk kā 2034. gadā⁴⁷. Tas nozīmē, ka to termiņš būtu pat ilgāks nekā 35 gadu aizdevumiem, kas piešķirti Ukrainai 2023. gadā⁴⁸.

39 Ir svarīgi norādīt, ka Mehānisma ietvaros ierosinātie aizdevumi veidotu ievērojamu palielinājumu salīdzinājumā ar summām, kas Rietumbalkānu valstīm aizdotas saskaņā ar iepriekšējām DFS. **2. attēlā** ir salīdzināti iepriekšējie un pašlaik ierosinātie aizdevumi.

⁴⁶ Sk. arī mūsu [Atzinumu 07/2022](#) par diversificētu finansēšanas stratēģiju.

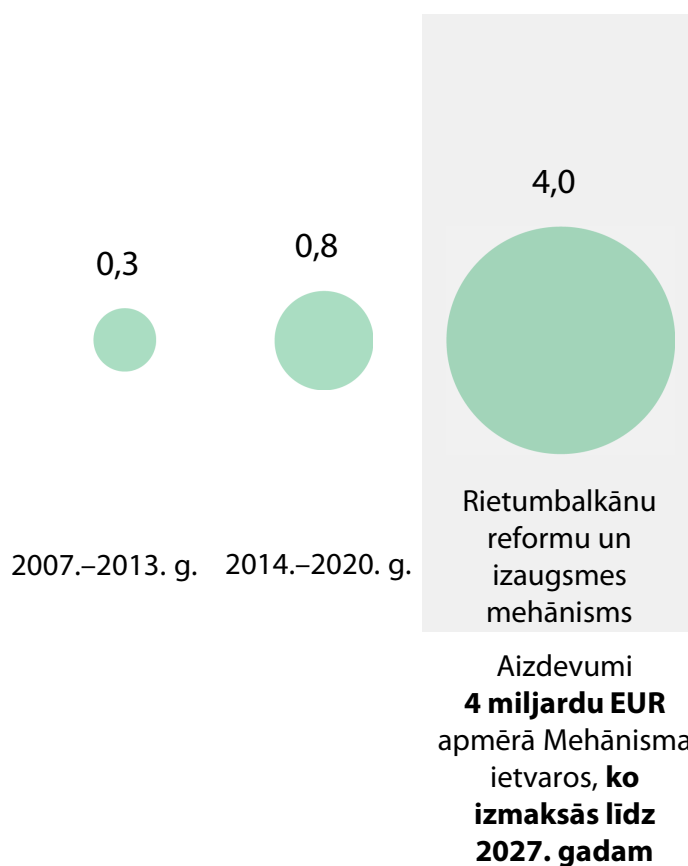
⁴⁷ Priekšlikums, 36. apsvērums un 17. pants.

⁴⁸ 27. apsvērums [Regulā 2022/2463](#), ar ko izveido instrumentu atbalsta sniegšanai Ukrainai 2023. gadā (makrofinansiālā palīdzība +), 14.12.2022.

2. attēls. Makrofinansiālā palīdzība un aizdevumi, kas ierosināti saskaņā ar Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu

Aizdevumi, kas darīti pieejami sešām Rietumbalkānu valstīm

(miljardi EUR)

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas dienestu darba dokumentu [SWD\(2023\) 244](#), kas pievienots Komisijas ziņojumam par makrofinansiālās palīdzības sniegšanu trešām valstīm 2022. gadā (1. pielikums), un [priekšlikumu par Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisma izveidi](#).

40 Kā prasīts Finanšu regulas 211. panta 1. punktā, ierosinātie aizdevumi tiktu nodrošināti ar uzkrājumiem, kas jāiemaksā ES kopējā uzkrājumu fondā. Priekšlikuma 18. panta 1. punktā ir noteikta uzkrājumu likme 9 % apmērā no aizdevuma vērtības. Tas atbilst standarta uzkrājumu likmei, kas noteikta [NDICI regulas](#) 31. panta 5. punktā attiecībā uz makrofinansiālo palīdzību, un likmei, kas iepriekš piemērota aizdevumiem trešām valstīm. Uzkrājumi tiktu izmaksāti no Mehānisma dotācijas daļas par kopējo summu 360 miljoni EUR (sk. [1. attēlu](#) iepriekš). Priekšlikuma 18. panta 1. punkts arī ļauj Komisijai pakāpeniski laika gaitā veidot uzkrājumus, kamēr aizdevumi tiek izmaksāti.

41 Iepriekšējos atzinumos mēs kritizējām Komisiju par to, ka tā nav izveidojusi uzkrājumus Ukrainai piešķirtajiem aizdevumiem, un uzsvērām riskus, kas saistīti ar aizdevumu tiešu garantēšanu no ES budžeta⁴⁹. Tāpēc mēs atzinīgi vērtējam Komisijas lēmumu ierosināt standarta pieeju, lai nodrošinātu aizdevumus Rietumbalkānu valstīm ar 9 % uzkrājumu.

42 18. panta 2. punktā arī noteikts, ka Komisija uzkrājumu likmi pārskata “vismaz reizi trīs gados”. Lai to izdarītu, Komisija būtu pilnvarota pieņemt deleģētos aktus (sk. 54. punktu). Uzkrājumu likmes pārskatīšanas biežums ir saskaņots ar prasībām, kas noteiktas Finanšu regulas 211. panta 1. punktā. Tomēr, tā kā ir paredzēts, ka Mehānisms darbosies līdz 2028. gada beigām, praksē Komisija atkārtoti novērtētu uzkrājumu likmi tikai vienu reizi visā Mehānisma darbības laikā.

Rietumbalkānu ieguldījumu sistēma

43 Vismaz puse no visiem Mehānisma līdzekļiem, t. i., vismaz 3 miljardi EUR, tiktu novirzīti ar *WBIF* starpniecību. Šī sistēma ir spēkā kopš 2009. gada, un tā ir “Eiropas Komisijas, finanšu organizāciju, ES dalībvalstu un Norvēģijas kopīga finanšu platforma, kuras mērķis ir uzlabot sadarbību publiskā un privātā sektora ieguldījumu jomā reģiona sociālekonomiskajai attīstībai un veicināt Rietumbalkānu integrāciju Eiropā”⁵⁰. Saņēmējvalstis piedalās šajā platformā kā novērotājas. *WBIF* sekretariātu mitina Eiropas Komisija, un pašlaik iesaistītās starptautiskās finanšu iestādes ir šādas:

- 1) Eiropas Padomes Attīstības banka;
- 2) Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB);
- 3) Eiropas Investīciju banka (EIB) un Eiropas Investīciju fonds;
- 4) Pasaules Bankas grupa, tostarp Starptautiskā Finanšu korporācija;
- 5) *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (Vācijas attīstības banka);
- 6) *Agence Française de Développement* (Francijas Attīstības aģentūra).

⁴⁹ Atzinums 07/2022 par diversificētu finansēšanas stratēģiju, jo īpaši 15.–17. punkts; un Atzinums 03/2023 par Ukrainas mehānismu, 38.–45. un 76. punkts.

⁵⁰ Paziņojums presei. *European Commission announces additional €680 million investment package for the Western Balkans under the Economic and Investment Plan*, 13.12.2023.

44 Saskaņā ar priekšlikuma 6. panta 5. punktu finansējums, ko dara pieejamu, izmantojot *WBIF*, ietvertu visas dotācijas, kas pieejamas saskaņā ar Mehānismu (aptuveni 1,6 miljardi EUR), un vismaz 1,4 miljardus EUR aizdevumos (sk. **1. attēlu** iepriekš). 19. panta 1. punktā ir arī precizēts, ka šis finansējums atbalstītu “investīcijas infrastruktūrā”. Lai paredzēto finansējumu 3 miljardu EUR apmērā skatītu perspektīvā, ir svarīgi atzīmēt, ka Komisija laikposmā no 2009. līdz 2023. gadam *IPA* dotāciju veidā iemaksāja *WBIF* aptuveni 2,94 miljardus EUR investīcijām infrastruktūrā (no tiem 1,59 miljardus EUR 2021.–2023. gadā saskaņā ar *IPA III*).

45 Jāuzsver, ka finansējumu ar *WBIF* starpniecību piešķirtu pakāpeniski atbilstoši valstu progresam reformu programmās iekļauto reformu īstenošanā⁵¹. Ik pēc sešiem mēnešiem ar katru lēmumu, ar ko atļauj izmaksāt līdzekļus (kā noteikts priekšlikuma 21. panta 3. punktā), Komisija lems arī par to, cik liela daļa maksājumu ir jādara pieejama ar *WBIF* starpniecību vai no Rietumbalkānu valstu budžetiem.

IV nodaļa. Savienības finanšu interešu aizsardzība

ERP revīzijas tiesības

46 Priekšlikumā ir uzsvērtā nepieciešamība vēl vairāk stiprināt revīzijas un kontroles mehānismus Rietumbalkānu valstīs. Tajā arī skaidri atzītas Eiropas Revīzijas palātas revīzijas tiesības (kas izriet no LESD 285. un 287. panta) saistībā ar Mehānisma ietvaros iztērētajiem līdzekļiem. Konkrēti, priekšlikuma 9. panta 4. punktā ir noteikts, ka mehānisma nolīgums, aizdevuma līgumi un nolīgumi, kas noslēgti ar personu vai subjektiem, kuri saņem līdzekļus, “nodrošina, ka tiek izpildīti [Finanšu regulas] 129. pantā [Sadarbība Savienības finanšu interešu aizsardzībā] izklāstītie pienākumi”. Tomēr dažus priekšlikuma noteikumus vajadzētu precizēt.

Piekļuve dokumentiem saskaņā ar mehānisma nolīgumu

47 Pirmkārt, priekšlikuma 9. pants uzliek pienākumu aizsargāt ES finanšu intereses, noslēdzot mehānisma nolīgumu ar katru saņēmējvalsti. Konkrēti, mehānisma nolīgumā ietver sīki izklāstītas tiesību normas, kas attiecas uz “labuma guvēja apņemšanos virzīties uz efektīvākām un lietderīgākām kontroles sistēmām (...)”⁵² un “pārvaldību, kontroli, pārraudzību, uzraudzību, izvērtēšanu, ziņošanu un revīziju Mehānisma ietvaros, kā arī sistēmu pārbaudēm, izmeklēšanām, krāpšanas apkarošanas

⁵¹ Priekšlikums, 19. panta 5., 6. un 7. punkts.

⁵² Priekšlikums, 9. panta 5. punkta a) apakšpunkts.

pasākumiem un sadarbību”⁵³. Tomēr, kā norādīts **28.** punktā, 9. panta 5. punkta g) apakšpunkts par piekļuvi datiem un dokumentiem būtu skaidrāks, ja Eiropas Revīzijas palāta tiktu minēta kopā ar Komisiju un *OLAF*. Tāpēc, lai izvairītos no pārpratumiem par Eiropas Revīzijas palātas revīzijas tiesībām, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja 9. panta 5. punkta g) apakšpunktā skaidri nosaukt Eiropas Revīzijas palātu.

Piekļuve dokumentiem saskaņā ar *WBIF*

48 Kā minēts iepriekš, vismaz pusi no Mehānisma finansējuma (ieskaitot visas dotācijas) paredzēts novirzīt, izmantojot kopīgu fondu, kas izveidots *WBIF* ietvaros un ko pārvalda ERAB un EIB. Šīs summas tiktu īstenotas *netiešā pārvaldībā* ar starptautiskām finanšu iestādēm, kā noteikts Finanšu regulas 62. panta 1. punkta c) apakšpunktā. Kopīgā fonda vispārīgie nosacījumi skaidri paredz Eiropas Revīzijas palātai revīzijas tiesības, tostarp piekļuvi dokumentiem un tiesības vajadzības gadījumā veikt apmeklējumus uz vietas⁵⁴. Tomēr jāatzīmē, ka iepriekš viena no sešām finanšu iestādēm, kas piedalās *WBIF*, proti, Pasaules Bankas grupa, kavēja piekļuvi dokumentiem, kuri Eiropas Revīzijas palātai bija vajadzīgi, lai pienācīgi veiktu revīzijas darbu⁵⁵.

Revīzijas tiesības saistībā ar aizdevuma līgumiem

49 Priekšlikuma 22. panta 2. punkta d) apakšpunktā ir noteikts, ka mehānisma nolīgumā saņēmējvalstīm nosaka pienākumu “skaidri pilnvarot Komisiju, *OLAF*, Revīzijas palātu un attiecīgā gadījumā *EPPO* īstenot to tiesības”. Tomēr atšķirībā no priekšlikuma 9. panta 4. punkta, kurā noteikts pienākums aizsargāt ES finanšu intereses, 22. panta 2. punktā nav skaidri izklāstīti aizdevuma līgumi. Skaidrības un konsekvences labad un lai izvairītos no pārpratumiem par Eiropas Revīzijas palātas revīzijas tiesībām, **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver** iespēja 22. panta 2. punktā līdztekus mehānisma nolīgumam atsaukties uz aizdevuma līgumiem.

⁵³ Priekšlikums, 9. panta 5. punkta c) apakšpunkts.

⁵⁴ Eiropas Rietumbalkānu kopīgā fonda vispārējie nosacījumi, jaunākie grozījumi izdarīti 6.9.2023., 5.11. punkts. Komisijas pārbaude, 35. lpp.

⁵⁵ ERP 2018. gada pārskats, 8.10.2019., 6. izcēlums, 285. lpp.

Valstu iekšējās kontroles sistēmas un valstu revīzijas iestādes

50 Attiecībā uz aizdevumiem, kas iemaksāti tieši valstu budžetos, Komisija paļausies uz esošajām Rietumbalkānu valstu iekšējās kontroles sistēmām⁵⁶. Šī pieeja ir saskaņota ar *IPA III*, kura ietvaros daļa ES līdzekļu tiek īstenota *netiešā pārvaldībā* (izņemot Bosniju un Hercegovinu un Kosovu), izmantojot institucionālo struktūru, kas noteikta ar valstīm noslēgtajos finanšu partnerības pamat nolīgumos⁵⁷. Ierosinātā regula paredz, ka valstu subjekti “uztur regulāru dialogu ar Eiropas Revīzijas palātu, *OLAF* un attiecīgā gadījumā *EPPO*”⁵⁸.

51 Mēs atzinīgi vērtējam to, ka Komisija ir izvēlējusies izveidotu institucionālo struktūru. Tomēr jaunākajos 2023. gada novembra ziņojumos par paplašināšanos norādīts, ka Rietumbalkānu valstu sagatavotība finanšu pārvaldības jomā svārstījās no “zināma sagatavotības līmeņa” līdz “mērenai sagatavotībai” (sk. [V pielikumu](#)). Nav arī skaidrs, tieši uz kuriem subjektiem 23. pantā attiecas termins “*valstu revīzijas iestādes*”. Komisija mūs informēja, ka šis noteikums attiecas uz valsts revīzijas biroju (dienestu), kas atbild par valsts budžeta revīziju. Šis noteikums neattiecas uz *IPA* revīzijas iestādēm, kas izveidotas *IPA* līdzekļu netiešai pārvaldībai.

52 Svarīgi ir tas, ka Mehānisms ir paredzēts, lai stiprinātu Rietumbalkānu valstu revīzijas un kontroles sistēmas. 23. panta 1. punktā ir noteikts: “Reformu programmās pirmajos to īstenošanas gados prioritāti piešķir reformām, kas saistītas ar sarunu 32. sadaļu, īpaši publisko finanšu pārvaldību un iekšējo kontroli (..)”, kā arī citiem pasākumiem, piemēram, cīņu pret krāpšanu, korupciju un organizēto noziedzību. Tomēr priekšlikums būtu vēl skaidrāks, ja šīs prioritātes būtu skaidri noteiktas arī 13. pantā par reformu programmu saturu (sk. [30.–36.](#) punktu). Tāpēc **Komisijai un likumdevējiem būtu jāapsver iespēja** atsaukties uz šīm prioritātēm priekšlikuma 13. panta 1. punktā.

⁵⁶ Priekšlikums, 23. panta 1. punkts.

⁵⁷ Sk., piemēram, [Finanšu partnerības pamat nolīgumu](#) starp Eiropas Komisiju un Albānijas Republiku, jo īpaši 10., 11. un 50. pantu.

⁵⁸ Priekšlikums, 23. panta 3. punkts.

V nodaļa. Uzraudzība, ziņošana un izvērtēšana

53 Priekšlikuma 24. pantā ir noteikts, ka Komisija uzrauga Mehānisma īstenošanu un sagatavo gada ziņojumus par panākto progresu. Priekšlikumā arī precizēts, ka Mehānisma uzraudzībai izmantotie rādītāji “pēc iespējas saskan arī ar galvenajiem korporatīvajiem rādītājiem, kas iekļauti Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta (*IPA III*) rezultātu satvarā, Eiropas Fonda ilgtspējīgai attīstībai plus (EFIA+) rezultātu mērīšanas sistēmā un *WBIF*”⁵⁹. Mēs atzinīgi vērtējam šādu pieeju, jo tādu rādītāju izmantošanai, kuri saskan ar *IPA III regulā* definētajiem rādītājiem, ir priekšrocība, proti, Mehānisms ir saskaņots ar citu pirmspievienošanās palīdzību. Tas arī ļautu apkopot rezultātus un atvieglotu progressa uzraudzību Mehānisma mērķu sasniegšanā. Turklāt priekšlikuma 25. pantā paredzēts, ka Komisija laikposmā no 2028. līdz 2031. gadam veic Mehānisma *ex post* izvērtēšanu.

VI nodaļa. Nobeiguma noteikumi

54 26. pants Komisijai piešķir pilnvaras pieņemt deleģētos aktus, lai grozītu uzkrājumu likmi aizdevumiem, kā paredzēts priekšlikuma 18. panta 3. punktā. Kā norādīts 42. punktā, Komisija atkārtoti novērtētu uzkrājumu likmi tikai vienu reizi visā Mehānisma darbības laikā.

Tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskats

55 Tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskats paredz palielināt Mehānisma administratīvos resursus un cilvēkresursus. Tas parāda, ka laikposmā no 2024. līdz 2027. gadam kopējās administratīvās izmaksas sasniegtu aptuveni 34 miljonus EUR⁶⁰. No šīs summas 4 020 000 EUR tiktu uzskaitīti DFS 7. izdevumu kategorijā “Eiropas publiskā pārvalde”.

56 Nepieciešamie Komisijas cilvēkresursi ir novērtēti 24 pilnas slodzes ekvivalentos. Tas ietvertu sešas ierēdņu un pagaidu darbinieku amata vietas un 18 amata vietas, ko galvenokārt ieņemtu līgumdarbinieki. No 24 darbiniekiem deviņi tiktu norīkoti darbā ES delegācijās Rietumbalkānu valstīs.

⁵⁹ Priekšlikums, 13. panta 2. punkts.

⁶⁰ Tiesību akta priekšlikuma finanšu pārskats, 48. lpp.

Noslēguma piezīmes

57 Viena no prasībām, kas jāizpilda, lai pievienotos ES, ir funkcionējoša tirgus ekonomika. Tomēr Rietumbalkānu valstu ekonomiskā konverģence ar ES jau daudzus gadus tiek uzskatīta par nepietiekamu. Komisija ierosināja izveidot Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu, lai veicinātu Rietumbalkānu valstu ekonomisko izaugsmi un palielinātu konverģenci nolūkā sasniegt ES dalībvalstu vidējo ienākumu līmeni. Ierosinātais Mehānisms sniegtu atbalstu līdz 6 miljardiem EUR, no kuriem 2 miljardi EUR būtu neatmaksājams atbalsts un 4 miljardi EUR – aizdevumi. Šīs summas ir ievērojams Rietumbalkānu valstīm paredzētā finansējuma palielinājums 2021.–2027. gada finansēšanas periodā; palielinājums tiek lēsts vairāk nekā 40 % apmērā. Ņemot vērā to, ka vairāki ierosinātā Mehānisma mērķi ir līdzīgi *IPA III* mērķiem, ir būtiski, lai Komisija pievērstu īpašu uzmanību palīdzības koordinēšanai. Priekšlikumā paredzēts veidot uzkrājumus aizdevumiem, piemērojot 9 % likmi. Šī ir standarta uzkrājumu likme aizdevumiem trešām valstīm, lai aizsargātu ES budžetu pret iespējamajiem zaudējumiem.

58 Ar priekšlikumu tiek ieviesti stingrāki nosacījumi attiecībā uz Mehānisma finansējumu, sasaistot maksājumus ar reformu programmās iekļaujamo nosacījumu izpildi. Tomēr priekšlikumā ir paredzēts, ka daudzi aspekti ir jādefinē turpmākos nolīgumos, kas tiks noslēgti tikai pēc tam, kad būs stājusies spēkā regula, ar ko izveido Mehānismu. Konkrētāk, reformu programmās, kas Rietumbalkānu valstu valdībām jāiesniedz, apspriežoties ar Komisiju, būs jānosaka skaidri nosacījumi atbalsta izmaksāšanai.

59 Komisija balstītos uz izveidotu satvaru sadarbībai ar Rietumbalkānu valstīm. Vismaz pusi no Mehānisma līdzekļiem (ieskaitot visas dotācijas) paredzēts novirzīt, izmantojot *WBIF* – kopš 2009. gada izveidotu investīciju platformu. Attiecībā uz aizdevumiem, kurus piešķirtu ar valstu budžetu starpniecību, Komisija galvenokārt paļautos uz saņēmējvalstu iekšējās kontroles sistēmām, lai aizsargātu ES finanšu intereses. Tomēr dažās valstīs iestāžu administratīvās spējas ir vājas. Tāpēc ir svarīgi, lai īstenošanas pirmajos gados Mehānisms par prioritāti izvirzītu reformas finanšu kontroles jomā.

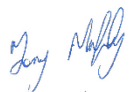
60 Pēc tiesību akta priekšlikuma izskatīšanas mēs iesakām **Komisijai un likumdevējiem apsvērt iespēju:**

- precizēt procedūru līdzekļu ieturēšanai, ja saņēmējvalsts pārkāpj finansējuma priekšnosacījumu (sk. 19. punktu);

- dot Komisijai iespēju pieprasīt Rietumbalkānu valstu valdībām pārskatīt un/vai grozīt reformu programmas (sk. 31. punktu);
- izstrādāt iekšējus norādījumus, lai novērtētu reformu programmās paredzēto maksājumu nosacījumu apmierinošu izpildi (sk. 35. punktu);
- skaidri norādīt ERP ziņojumus kā dokumentus, kas varētu būt par pamatu Komisijas lēmumam samazināt atbalstu (sk. 36. punktu);
- precizēt ERP tiesības piekļūt datiem un dokumentācijai saskaņā ar mehānisma nolīgumu, lai tās saskaņotu ar Komisijas un OLAF tiesībām (sk. 47. punktu);
- skaidri minēt aizdevuma līgumu 22. pantā par ES finanšu interešu aizsardzību (sk. 49. punktu);
- priekšlikuma 13. pantā, kas reglamentē reformu programmu saturu, minēt prioritārās reformas finanšu kontroles jomā (sk. 52. punktu).

Šo atzinumu 2024. gada 30. janvāra sēdē Luksemburgā pieņēma III apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas locekle *Bettina Jakobsen*.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. ERP iepriekšējie ziņojumi un atzinumi, kas ņemti vērā šajā atzinumā

Īpašie ziņojumi par pirmspievienšanās valstīm un ES paplašināšanās procesu

Īpašais ziņojums 01/2022	ES atbalsts tiesiskumam Rietumbalkānos: neraugoties uz centieniem, pamatproblēmas saglabājas
Īpašais ziņojums 27/2018	Bēgļu atbalsta mehānisms Turcijā: noderīgs atbalsts, bet vajadzīgi uzlabojumi, lai palielinātu ieguldīto līdzekļu atdevi
Īpašais ziņojums 07/2018	ES pirmspievienšanās palīdzība Turcijai: līdz šim gūti tikai ierobežoti rezultāti
Īpašais ziņojums 21/2016	ES pirmspievienšanās palīdzība administratīvās spējas stiprināšanai Rietumbalkānos: metarevizija
Īpašais ziņojums 20/2016	Administratīvās spējas stiprināšana Melnkalnē: gūti panākumi, bet daudzās svarīgās jomās ir vajadzīgi labāki rezultāti
Īpašais ziņojums 11/2016	Administratīvās spējas stiprināšana bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā: neliela virzība sarežģītā situācijā
Īpašais ziņojums 19/2014	Eiropas Savienības pirmspievienšanās palīdzība Serbijai
Īpašais ziņojums 18/2012	Eiropas Savienības palīdzība Kosovai tiesiskuma jomā
Īpašais ziņojums 14/2011	Vai ar ES palīdzību ir uzlabota Horvātijas spēja pārvaldīt pēcpievienšanās finansējumu

ERP publikācijas par aizdevumiem trešām valstīm

Atzinums 03/2023	Atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Ukrainas mehānisma izveidi [2023/0200 (COD)]
2022. gada pārskats	Gada pārskati par 2022. finanšu gadu
Īpašais ziņojums 05/2023	ES finanšu vide: sadrumstalots veidojums, kam nepieciešama turpmāka vienkāršošana un pārskatatbildība
Atzinums 07/2022	Atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Regulu (ES, Euratom) 2018/1046 attiecībā uz diversificētas finansēšanas stratēģijas kā vispārējas aizņemšanās metodes izveidi [2022/0370 (COD)]

II pielikums. Priekšlikuma un IPA III regulas mērķu salīdzinājums

Priekšlikuma mērķi	IPA III regulas mērķi
<p><u>I. Vispārīgie mērķi (saskaņā ar priekšlikuma 3. panta 1. punktu)</u></p> <p>Mehānisma vispārīgie mērķi ir:</p> <p>a) paātrināt reģionālo ekonomisko integrāciju un pakāpenisku integrāciju Savienības vienotajā tirgū;</p> <p>b) paātrināt labuma guvēju ekonomisku sociālekonomisko konvergenci ar Savienību;</p> <p>c) paātrināt saskaņošanu ar Savienības vērtībām, tiesību aktiem, noteikumiem, standartiem, politiku un praksi, saņēmējiem gatavojoties iestāties Savienībā.</p>	<p><u>I. IPA III vispārīgais mērķis (saskaņā ar IPA regulas 3. panta 1. punktu)</u></p> <p>IPA III vispārīgais mērķis ir palīdzēt I pielikumā uzskaitītajiem saņēmējiem pieņemt un īstenot politiskās, institucionālās, tiesiskās, administratīvās, sociālās un ekonomiskās reformas, kas vajadzīgas, lai šie saņēmēji ievērotu Savienības vērtības un pakāpeniski pielāgotos Savienības noteikumiem, standartiem, politikai un praksei (“<i>acquis</i>”) ar mērķi nodrošināt turpmāku dalību Savienībā, tādējādi veicinot savstarpēju stabilitāti, drošību, mieru un labklājību.</p>
<p><u>II. I. Konkrētie mērķi (priekšlikuma 3. panta 2. punkts)</u></p> <p>a) paātrina labuma guvēju pāreju uz ilgtspējīgu un iekļaujošu ekonomiku, kas spēj izturēt konkurenciāla tirgus spiedienu, kuru rada Savienības vienotais tirgus, un pāreju uz stabilu investīciju vidi;</p>	<p><u>II. Konkrētie mērķi (IPA regulas 3. panta 2. punkts)</u></p> <p>a) stiprināt tiesiskumu, demokrātiju, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, tostarp, veicinot neatkarīgu tiesu varu, pastiprinot drošību un cīnoties pret korupciju un organizēto noziedzību, ievērojot starptautiskās tiesības, nodrošinot plašsaziņas līdzekļu brīvību un akadēmisko brīvību, un pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi; veicināt nediskriminēšanu un iecietību; ievērot pie minoritātēm piederošu personu tiesības un veicināt dzimumu līdztiesību; un uzlabot migrācijas pārvaldību, tostarp robežu pārvaldību, novērst neatbilstīgu migrāciju un risināt piespiedu pārvietošanas jautājumus;</p>
<p>b) veicina reģionālo ekonomisko integrāciju, jo īpaši, virzoties uz kopēja reģionālā tirgus izveidi;</p>	<p>b) pastiprināt valsts pārvaldes efektivitāti un atbalstīt pārredzamību, strukturālās reformas un labu pārvaldību visos līmeņos, tostarp publiskā iepirkuma un valsts atbalsta jomā;</p>
<p>c) veicina labuma guvēju ekonomisko integrāciju Savienības vienotajā tirgū;</p>	<p>c) izstrādāt I pielikumā uzskaitīto saņēmēju noteikumus, standartus, politiku un praksi saskaņā ar Savienības noteikumiem, standartiem, politiku un praksi un stiprināt reģionālo sadarbību, samierināšanu un labas kaimiņattiecības, kā arī tiešus personiskus kontaktus un stratēģisko komunikāciju;</p>
<p>d) atbalsta reģionālo ekonomisko integrāciju un labāku integrāciju ES vienotajā tirgū, uzlabojot savienojamību reģionā saskaņā ar Eiropas komunikāciju tīkliem;</p>	<p>d) pastiprināt ekonomisko un sociālo attīstību un kohēziju, īpašu uzmanību pievēršot jaunatnei, tostarp, izmantojot pilnvērtīgas izglītības un nodarbinātības politiku, atbalstot investīcijas un privātā sektora attīstību, koncentrējoties uz maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), kā arī lauksaimniecību un lauku attīstību;</p>

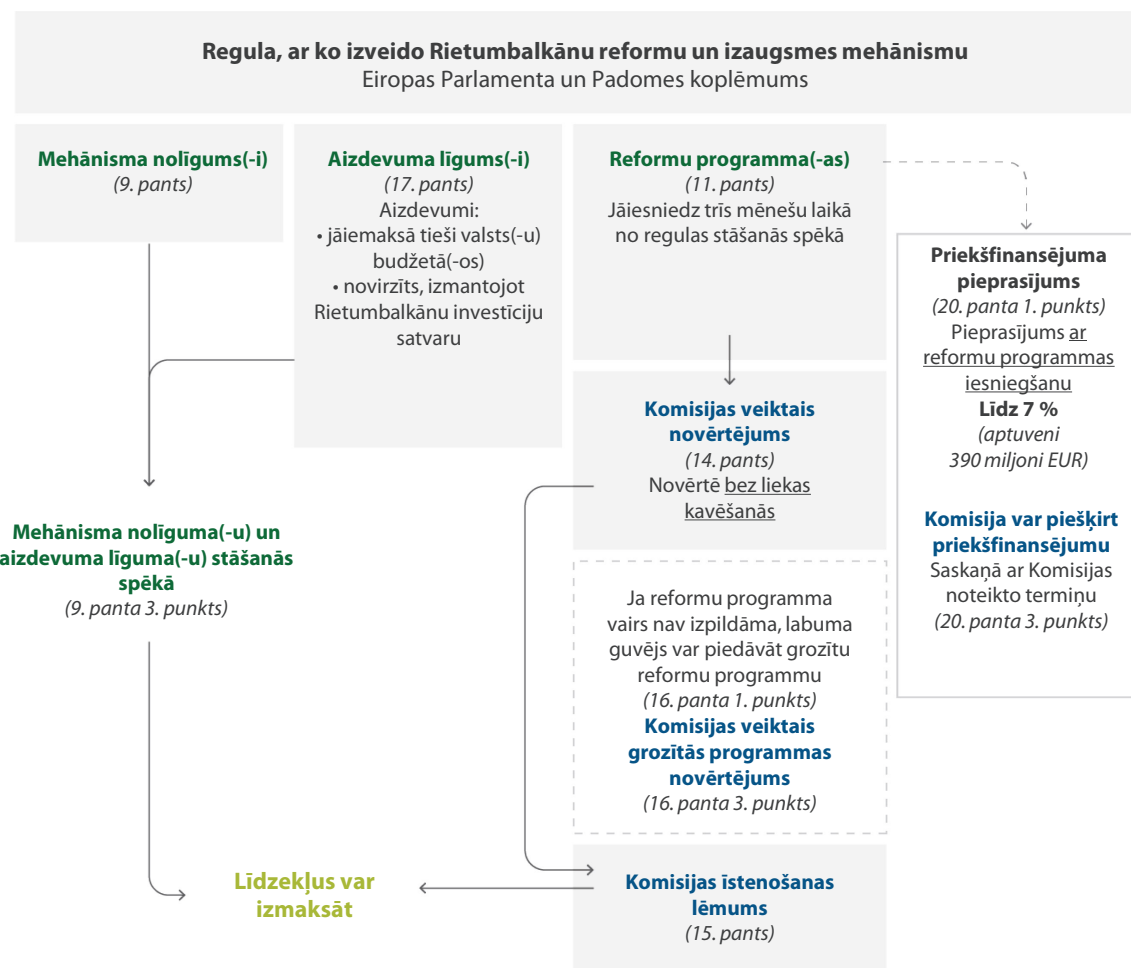
Priekšlikuma mērķi
e) paātrina zaļo pārkārtošanos saskaņā ar 2020. gada zaļo programmu Rietumbalkāniem visās ekonomikas nozarēs, īpaši enerģētikas nozarē, ieskaitot pāreju uz dekarbonizētu, klimatneitrālu, klimatnoturīgu un apritīgu ekonomiku;
f) sekmē digitālo pārveidi kā ilgtspējīgas attīstības un iekļaujošas izaugsmes veicinātāju;
g) veicina inovāciju, īpaši mazos un vidējos uzņēmumos un tamdēļ, lai atbalstītu zaļo un digitālo pārkārtošanos;
h) veicina kvalitatīvu izglītību, apmācību, pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi, kā arī nodarbinātības politiku;
i) vēl vairāk nostiprina paplašināšanās procesa pamatjautājumus, ieskaitot tiesiskumu, demokrātiju un cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, veicinot neatkarīgu tiesu varu, lielāku drošību, cīņu pret krāpšanu, korupciju, organizēto noziedzību, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, terorisma finansēšanu, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un krāpšanu nodokļu jomā; veicina starptautisko tiesību ievērošanu; stiprina mediju brīvību un akadēmisko brīvību un veicina pilsoniskajai sabiedrībai labvēlīgu vidi; veicina dzimumu līdztiesību, nediskrimināciju un iecietību, lai nodrošinātu un stiprinātu pie minoritātēm piederīgo personu tiesību ievērošanu;
j) pastiprina publiskās pārvaldes iedarbīgumu un atbalsta pārredzamību, strukturālas reformas un labu pārvaldību visos līmeņos, arī publisko finanšu pārvaldības, publiskā iepirkuma un valsts atbalsta kontroles jomā; atbalsta iniciatīvas un struktūras, kas Rietumbalkānu labuma guvējos ir iesaistītas starptautiskā tiesiskuma atbalstīšanā un īstenošanā.

Piezīme. Attiecīgās krāsas norāda uz līdzīgiem mērķiem.

Avots: ERP, pamatojoties uz IPA III regulu un priekšlikumu.

IPA III regulas mērķi
e) pastiprināt vides aizsardzību, palielināt klimatnoturību, paātrināt pāreju uz mazoglekļa ekonomiku, attīstīt digitālo ekonomiku un sabiedrību un stiprināt ilgtspējīgu savienojamību visās tās dimensijās;
f) atbalstīt teritoriālo kohēziju un pārrobežu sadarbību pāri sauszemes un jūras robežām, tostarp transnacionālo un starpreģionālo sadarbību.

III pielikums. Nolīgumi, kas jānoslēdz pēc tam, kad būs stājusies spēkā Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisma regula

Avots: ERP, pamatojoties uz tiesību akta priekšlikumu par Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisma izveidi.

IV pielikums. Atkāpes no Finanšu regulas un NDICI regulas

Atkāpes no Regulas (ES, Euratom) 2018/1046 (Finanšu regula)

Priekšlikums “regulai, ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu”		“Finanšu regula” Panta virsraksts
Pants, kurā tiek izmantota atkāpe	Atkāpes mērķis	
10. panta 1. punkts	Mehānisma ietvaros neizmantotās saistību un maksājumu apropriācijas automātiski pārnes un var attiecīgi piešķirt un izmantot līdz nākamā finanšu gada 31. decembrim. Nākamajā finanšu gadā vispirms izmanto pārnesto summu.	12. panta 4. punkts Apropriāciju atcelšana un pārnešana
10. panta 3. punkts	Saistību apropriācijas, kas atbilst to saistību summai, kuras atceltas, jo kāda darbība Mehānisma ietvaros nemaz vai daļēji nav īstenota, dara pieejamas atkārtoti sākotnējā budžeta pozīcijā.	15. punkts Kārtība, kādā atceltajām saistībām atbilstošās apropriācijas dara pieejamas atkārtoti
17. panta 2. punkts 36. apsvēruma	Aizdevumu var izmaksāt ar <i>WBIF</i> starpniecību labuma guvēja vārdā. Atgūtās summas pārskaita labuma guvējam.	220. panta 4. punkts Finansiālā palīdzība – noteikumi un īstenošana
17. panta 3. punkts	Aizdevuma līgumā ietver priekšfinansējuma summu un noteikumus par priekšfinansējuma noskaidrošanu.	220. panta 5. punkts Finansiālā palīdzība – noteikumi un īstenošana
18. panta 1. punkts	Budžeta saistības attiecībā uz šiem uzkrājumiem uzņemas līdz 2027. gada 31. decembrim. Maksājumus uzkrājumu veidošanai veic pakāpeniski un uzkrājumu veidošanu pabeidz vēlākais brīdī, kad aizdevumi ir pilnībā izmaksāti.	211. panta 2. punkta otrās daļas pēdējais teikums Finanšu saistību nodrošinājums

Priekšlikums "regulai, ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu"		"Finanšu regula" Panta virsraksts
Pants, kurā tiek izmantota atkāpe	Atkāpes mērķis	
21. panta 9. punkts 42. apsvēruma	Attiecībā uz to Mehānisma finansējuma daļu, kas izmaksāta kā finansiālā palīdzība, kuru novirza tieši uz labuma guvēju valsts budžetu, maksājuma termiņš (..) sākas dienā, kad saskaņā ar šā panta 4. punktu paziņots lēmums, ar ko atļauj līdzekļus izmaksāt labuma guvējam.	116. panta 2. punkts Maksājumu termiņi
21. panta 10. punkts 42. apsvēruma	Maksājumiem, kas veikti kā finansiālā palīdzība, kuru novirza tieši uz labuma guvēju valsts budžetu saskaņā ar šo pantu un šīs regulas 22. pantu, ir atbilstoši (..) atbrīvojot Komisiju no kavējuma procentu maksāšanas labuma guvējam.	116. panta 5. punkts Maksājumu termiņi

Atkāpes no Regulas (ES) 2021/947, ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu “Eiropa pasaulē” (NDICI)

Priekšlikums “regulai, ar ko izveido Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānismu”		NDICI regula Panta virsraksts
Pants, kurā tiek izmantota atkāpe	Atkāpes mērķis	
6. panta 3. punkts 19. apsvēruma	Aizdevumu veidā sniegtā atbalsta (..) summa nav ietverta Regulas (ES) 2021/947 31. panta 4. punktā minētajā Ārējās darbības garantijas summā.	31. panta 3. punkta otrais teikums un 31. panta 4. punkts EFIA+, Ārējās darbības garantija, budžeta garantijas un finansiālā palīdzība trešām valstīm – darbības joma un finansējums

Avots: ERP, pamatojoties uz tiesību akta priekšlikumu par Rietumbalkānu reformu un izaugsmes mehānisma izveidi.

V pielikums. Apkopojums par Rietumbalkānu valstu sagatavotību finanšu kontroles jomā

2023. gada paplašināšanās ziņojums	32. sadaļa: Finanšu kontrole
Albānija SWD(2023) 690	<p>“Albānija ir mēreni sagatavota finanšu kontroles jomā. Pārskata periodā tika panākts zināms progress attiecībā uz iekšējās kontroles un iekšējās revīzijas tiesiskā regulējuma atjaunināšanu”. (72. lpp.)</p>
Bosnija un Hercegovina SWD(2023) 691	<p>“Bosnijai un Hercegovinai šajā jomā ir zināms sagatavotības līmenis. Tika panākts zināms progress, jo īpaši publiskās iekšējās finanšu kontroles (<i>PIFC</i>) stratēģiju īstenošanā valsts līmenī un abos subjektos, sagatavojot konsolidētus ziņojumus, vienlaikus uzlabojot tiešsaistes ziņošanas spējas, un labāk apmācot par <i>PIFC</i> atbildīgos ierēdņus”. (77. lpp.)</p>
Kosova SWD(2023) 692	<p>“Šajā jomā ir zināms sagatavotības līmenis. Kosova pārskata periodā panāca ierobežotu progresu, pieņemot jauno 2022.–2026. gada publisko finanšu pārvaldības stratēģiju un tās rīcības plānu”. (75. lpp.)</p>
Ziemeļmaķedonija SWD(2023) 693	<p>“Valsts ir mēreni sagatavota finanšu kontroles jomā. Zināms progress ietvēra Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienesta tīkla izveidi, konstitutīva likuma par budžetu un likuma par pārbaudi pieņemšanu un saprašanās memoranda parakstīšanu starp Parlamentu un Valsts revīzijas biroju, lai pastiprinātu kontroli pēc individuālajiem revīzijas ziņojumiem”. (71. lpp.)</p>
Melnkalne SWD(2023) 694	<p>“Melnkalne ir mēreni sagatavota finanšu kontroles jomā. Kopumā pagājušajā gadā sniegto ieteikumu ieviešanā tika panākts ierobežots progress. 2022. gada decembrī tika pieņemta jauna publisko finanšu pārvaldības reformu programma, kas nozīmē, ka publiskā sektora iekšējās finanšu kontroles stratēģiskais satvars tagad kopumā ir ieviests”. (81. lpp.)</p>
Serbija SWD(2023) 695	<p>“Serbija ir mēreni sagatavota finanšu kontroles jomā. Pārskata periodā tika panākts ierobežots progress, jo īpaši turpinot īstenot publiskā sektora iekšējo finanšu kontroli (<i>PIFC</i>)”. (89. lpp.)</p>

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2024

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

HTML	ISBN 978-92-849-1604-7	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/709	QJ-AB-24-003-LV-Q
PDF	ISBN 978-92-849-1632-0	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/931256	QJ-AB-24-003-LV-N